

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

44. [45.] Conuersoru[m] ingens numreus Goano in tractu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

dignitatem, quam sustinuerunt illius maiores in summo semper honoris gradu. Optarent denique illum ardentius in augendo Regis quam Christi patrimonio laborare quod solis animarum accessionibus ditescit: nec defuere aliqui tam effrontes, ut ei obiicerent, egentiores fore fiscum regium suo illo Prorege, quam omnibus retro Proregibus; onerandis in Lusitaniam nauibus mercium numerum descriptum in carta breui; neophytorum longissimam, suis digestam diebus singulis, quibus Christiani effecti sunt singuli: benignam materiam dandarum ad Iesuitas literarum, sed fisco inutilem; & hæc quidem noui illi Catones, quibus ipse tanto cordatius quanto illi amentius, ad Sebastiani Regis Domini sui obsequium, & gloriam plus conferre, insularium illorum vilissimi conuersionem ad Christi fidem, quam quicquid fisco totis ex Indiis proueniret, quicquid aromatum in Lusitaniam nauigationes annuæ reportarent. Hac responsione amisit ab se pudefactos eorumque deinceps oblocutiones, & stultam prudentiam pluma pendens, miserorum saluti, ut instituerat nihilo parcius institit: eratque non iucundi modo, sed efficacis quoque apud religiosos Euangelij præcones exempli, ubicumque occurreret ethnicus aut Mahumetanus, subsistere Principem, interrogare de secta, sectæ mendacia, & fraudes aperire: adstruere legem Christianam eiusque sanctitatem, & miselli vnus pertinacitati expugnandæ, ita incumbere, ut si eius debellatione, Orientis imperium verteretur, quibus tantum abest ut fisco regio de redditibus annuis decesserit obolus; ut Deo potius, hanc eius eximiam, & Lusitanorum regum pietatem, quibus in hoc etiam fidelem præstabat operam, pensante, arcem, ditionemque Damani, & Manaram insulam Lusitanicæ coronæ adiunxerit, partemque regni (ut post narrabitur) Iafanapatani. Dicendum hic paucis quam late fausteque Christi regnum in maritimis Goanis propagarint, Constantini & Patrum iuncti animi & labores.

Atque ut nobis initium faciat ipsa Goa. Huius Insulæ tractus vnum & viginti qua pagos, qua oppida censebat, agebant ad duo vel tria capitum millia; ferme in singulis adoratores idolorum; dolebat Patribus vehementer post tantum annorum in antiqua illos superstitione putrescere; cumque ipsi quotannis, claram Euangelij facem Æthiopibus, Iaponiæ, Moluco illaturi, nec metas nec modum nauigationibus & periculis ponerent, hos tamen prope domi & coram cernere in auita perire cæcitate: cuiuscumque tandem id culpa fieret; decreuit fortiter Constantinus amouere quicquid eorum conuersioni obstitisset, eamque Patribus enixè commendauit. Ergo hi numero sedecim diuisam inter se insulam aggredi, festis quibusque diebus Goa exire ante lucem, suam quisque in partem laborum alacres pergere, & tam solerti esculentoque hamo, alij pueros cantu doctrinæ Christianæ; alij populum concionibus ad eum appositis; Bonzios alij disputatione ad eum capere, ut ramalibus passim amplissimè constructis auditorio locus ubique pararetur.

44.
Conuersorū
ingens num-
reus Goanō
in tractu.

retur à mane ad noctem strenue operi incumbabant, condebantque dies solidos acri sane labore ministeriorum: sed ea lætorum prouentuum voluptate, vt nec famem sentirent, nec lassitudinem, sub noctem redibant, suum quisque Goam conuersorum trahentes manipulum, quidam parciozem, alij numerosiorem: gestiebant ciues eorum reditu, occupatisque locis qua erant transituri, gaudebant numerando quot sua quisque in turma duceret, magnisque vocibus fausta omnia illis precabantur. Obuiabat iis quoque subinde puerorum agmen præferentium ramos, & decantantium carmina doctrinæ Christianæ: sed Proregis gaudio nullum par: tot se auctum filiis censebat quot ex illis ad Christum Canarinis accederet: hic eos caritate affabili, complexu, teneritate tantum non paterna aduenientes dignabatur, quod dici non potest quantam neophytis opinionem inderet susceptæ fidei, quantum forte illa beatos se crederent, quam cernebant tam honorificè haberi. Demum in Collegium deductos excipiebat Patrum sedula caritas, adscribebatque in domum Cathecumenorum, quam suis alebant sumptibus, ad sacrum Baptisma comparandos. Postremo communi totius Collegij gratulatione fratres suos ab insulari missione velut Christi prælio reuersos percontabantur ceteri, audiebantque de illorum gestis, modisque sæpe miraculo proximis quibus illorum operam diuina bonitas, conuersione vnus oppidi secundabat: de quibus sub hæc nonnulla libabimus. His fidelium incrementis iam ramalia distici paulo prius, extenta concionibus audiendis; iam Sacris ædibus oppidatim mutari ad peragenda mysteria constructis, diuinoque omni apparatu, & suppellectili ornatis, liberalitate neophytorum priuatis & publicè minime auara. Hinc eadem ad eos Christo mancipandos excursions antea obitæ, continuatæ sunt ad fouendam, augendamque illorum pietatem, & successu quidem ad eò prospero, vt teneras mentes ad eam reuerentiam diuinorum, & sanctimoniam vitæ Christianæ fingerent, cuius in neophytis expressæ vel solo aspectu profitebantur ad conuersionem infideles re quauis alia efficacius moueri iuuat quoque strenuitatem Patrum incredibiliter, excogitatus ab iis quàm potuit maximè solennis atque magnificus ad sacrum Baptisma celebritatis publicæ apparatus, eo festi ritus veterum superstitionem quibus olim Brachmanes sua colebant simulachra obliterabantur procliuius, fiebatque venerabilior apud omnes, Sacramenti maiestas ex modo, & pompa illius conferendi, vt ergo cathecumenorum aliquot, centum quinque interdum, aut sex, de rebus fidei abundè fuerant edocti, indicebatur ex pulpitis vrbe tota baptismo dies, vestiebatur templum nostrum superbo peripetasmate, quod ab se accipi tum prorex, tum Lusitanorum proceres, honori ducebant præcipuo, procul templi prospectus, longo vici tractu, conserebatur digestis vtrisque arboribus, quarum haud absimiles palmis comæ, mirificè oculos recreabant: erigebantur quoque, si personarum exigeret dignitas, aut diei honos, arcus triumphales va-

rij operis, & ornatus aquis vitalibus tingendi ex pagis, & oppidis insularum accitis cogebantur omnes in Societatis Collegium, vbi vestitu singuli donabantur in quo possent decorè ad sacros fontes consistere, ad hoc Patrum quidem larga suppeditabat tenuitas, sed pia Proregis munificentia tam prono & effuto studio, vt nostros vrgens ad petendum quidquid opus tam sanctum exigeret, auditus sit ex animo dicere, si cui eorum deesset vestis, vltro sibi libenter detracturum vt eum tegeret. Hoc cultu parati mittebantur in palatium primarij alicuius Lusitani quem præmonuisset Almeida, suas quoque vt vellet in pompa partes magnifice agere, coronare frontes palatij, vestire tapetibus postes, vexilla fenestris explicare, viam ad templum fronde ac floribus densare, qui nullo anni tempore illic defunt. Rebus in hunc modum instructis, è seminario nostro alumni iuuenes palatium versus procedebant in quo expectabantur à cathecumenis, in longum distenti & modestum agmen, caput floribus redimiti, ramis palmarum Indicarum siue alterius formosæ arboris, manu quoque communem lætitiã gestantes: distinguebant ordinis seriem, commodis spatiis interiecti chori symphoniacorum, alternabantque cum alumni cantus, vt musici omnis instrumenti vices vocibus permixtæ, addito etiam tympanorum sono, strepitu crotalorum, & tubarum clangore. Claudebat Ordinem incedens Patriarcha, solenni ac proprio schemate, sequentibus ponè Collegij Patribus; prouecta palatij ad fores pompa flectebat nostrum in templum iter, prodibantque tunc cathecumeni, & addebant se præeuntibus; adolescentes primum, dein viri, puellæ deinceps, postremò matres, cum suis pars inter brachia filiolis, pars trahentium manum tenentibus. Vt fiebat cœtus iam templo propior; exire de sacratio parati ad ministerium lauacri salutaris, omnes in linea castula, & stola, præcedentibus qui supellectile præferrent ad hoc idoneam, polubra, & capedines ex argento, & in iis ad collationem Sacramenti de more adhibenda. Prorex quem nulla vel cœli pluij, vel negotij grauitas ab eius muneris pietate vnquam abstinuit pro templi foribus cum Patriarcha stare perfungi honoris officio, cathecumenis in templum inducendis, demum ad latus sanctorum fontium considère. Tum vero tingendi fiebat initium, cantu perpetuo, & musicis organis diuersi generis ceremoniam omnem prosequente: lustrici patres baptizandis eligebantur nobiles Lusitani, nonnullis etiam Patriarcha, imò ipsemet Prorex id affinitatis sacræ officium præstabant, indebantque iis nomina quibus vocari deberent in posterum, quæ à Patribus ad hoc designatis referebantur in tabulas. Expletis rite lustralibus quæ porrigebantur sæpius in primam noctem, neophyti alacres, & cum iis cœteri iisdem vt prius digesti ordinibus, accensa gestantes funalia, per circumflexam Collegij aream in templum regressi, adorabant de genibus augustissimam hostiam quæ illis aperta monstrabatur, & collati beneficij gratias agebant iisque communis celebritas clauderetur: sed inductos in Collegij hortum neophy-
C c phytos

phytos parata excipiebat cœna in qua Patres pari caritate & alacritate ministrorum obibant munus: seorsim tamen à viris femina, non dissimili benignitate habebantur, famulantibus matronis, interdum etiam nobilibus, quæ pio ambitu id sibi optauerant. His publici honoris argumentis, ethnicorum natalem in æternam vitam gratulantibus, sic possessi boni ardebant amore & gaudio, vt domum reuersi finem facerent nullum de prædicandæ suis Christianæ legis, & sollicitandi eorum animos ad eam capeffendam; quod Patrum laborem miris reficiebat delitiis, cum aliquanto post solennes eiusmodi cœlestis lauacri celebrationes, cernebant neophytos in urbem sua quemque cum præda reuerti cognatis nimirum, vel amicis qui ad sacrum Baptisma erudiri perebant, & inter cathecumenos referri. Quanta porrò Goæ cœteraque illius diæcesi vbertas fuerit huius messis facile nobis est subductis temporibus, & locis, numeri vnus certa summa complecti, quòd accuratè tinctorum nomina consignarentur Ecclesiæ tabulis. Quadrius itaque nostrorum in India Prouinciæ Præfectus, annis ante lesquimillesimum sexagesimum tertium sex, ad septuaginta millia conuersos ad Christum tradidit qua Goæ qua locis aliis vt in libri huius decursu constabit. In quo illa imprimis tacenda non est Francisci Rodriguez confessio, Goæ tunc inter præcipuos operarios strenui: is decepti se diu animi accusans, narrat dum esset in Lusitania, omnesque Patrum ex India literas audiret, idem carmen sonare quo illuc inuitabantur nostri, & repetebatur ab vnoquoque velut assueta ex formula tritum illud *Messis quidem multa operarij autem pauci*; rogabanturque qui præerant eò quam possent plurimos mittere, imo ni facerent & hanc pereuntibus tot populis opem ad salutem non ferrent, religione conscientia terrebantur; has inquam sibi visas auxeses vltra verum proiectas, nec potuisse animo fingere, agrum illum incultæ vastitatis tot canuisse messibus ad falcem maturis, vt penuriâ messorum interirent: quin imo se quoque illuc destinatum, ipsaque in naui recogitantem, qui esse tunc poterat statum illarum regionum, quantum abesse oporteret ab ea rerum admirabilitate quas de illis toties audisset, sensisse spes suas retro ferri, nec largius porrigi, quàm vt vnum quotidie aliquem spectaret, nostro in templo baptizari, ac ne id quidem tam spei fuisse quam desiderij: sic totam hanc lucri tam prædicati molem ad trecenta sexaginta quinque quot annis capita conuersorum ad fidem ethnicorum, ituram: verum enim vero postquã eò venisset cernens coram quingentos die vno, sexcent os altero ex aquis genitalibus renasci, quibus ad hoc parandis suas ipse quoque egisset partes, se vero tunc annos multis lacrimis doluisse quos tot in Europa otiosè trinuisset, nec fuisse deinceps, qui fortioribus, & crebrioribus literis Socios, eorumque præfectos, ad opem ex Europa quærendã, mittendam, ferendamque vrgeret. Nec tamen qui erant in Europa, minus ambitiosè prouinciam Indicã prensabant, quàm qui versabantur in Indiis Europæorum auxilia. Quod aliàs quidem, sed his ferme diebus de quibus

nunc

nunc scribimus, euidenter animaduersum est, cum enim Lainius Societati Præpositus communi ad nostros vbique terrarum epistola, significasset nihil dissentaneum à perfecta obedientia facere, qui moti diuinitus, concedi sibi profectiōē ad Indos peterent, vt in iis ad Christū adducendis vitam omnem dicarent ac ponerent: tanto literarum, petentium, & intimis precibus id flagitantium numero est oppressus, vt exhaurienda fuerint suis hominibus cuncta Europæ Collegia, & domus, si petentibus oportuisset satisfactum. Nam qui prope à puero educatus est creuitque in professione instituti, quod animarum saluti propriè penitusque incumbit; hunc profecto vi magna rapi, & ingenti ardore necesse est Europæ Indiam præferre, cum vnum aliquem maiores Deo animarum quæstus illic cernit inferre, quam centum in Europa, centuplicato sudore ac tempore; cum audit integrum ab illo regnum, à cultu saxorum & Dæmonum ad veri numinis obsequia traductum, ab alio vitam pro Christo in rōgis lento igne stillatam; illos telis confossos, truncatos capite, in crucem suffixos. Hæc dum audit, & legit, magnus illum omnino tantæ fortis inflammat & stimulat amor, vitam quamlibet ab Apostolatu diuersam inutilem; mortem quamuis, tam pulchris dissimilem mortibus vilem putat: sed his debet necessario adiungi cautio, quæ orbe non paucos nimis later, quæque tot literis Prouincialium ad Generalem ex India datis toties inculcatur; non esse hanc ad Indos euocationem, nisi hominum virtutis heroicæ multumque, ac diu exploratæ, quales Xauerius toties suis epistolis depingit, optans neminem eò mitti quem suo ipsius examine non esset periclitatus Ignatius. Nam qui fingit ab Indiis Apostolos fingi, non ab dotibus virtutum tanto gradu dignis, sciat magno se in errore versari; nec aliud præter materiam, virtuti iam partæ solum Indicum præbere, qui secum virtutem illuc non inferret, nisi miraculo illic minime reperturum, inter crebriores potissimum tolerantia, ac domandi sui abiiciendique oportunitates, quàm exercendæ erga salutem alienam præclaræ voluntatis. Certe Quadrius vir multum sapiens, & rerum Indicarum vbi diu nostris præfuerat, peritus, narratis summam Lainio Generali periculis, & arumnis quibus Molucentium nostrorum exercebatur vita, [Hinc, ait, liquido P. V. conficiat, viros cuiusmodi hæc deposcant loca vbi leuissimum est malorum, fame, siti, aliisque afflictæ naturæ miseris perire: mea fide pro certo statuat, ad nos non facere quos blanda nouitas huc trahit, conuersionum hinc, nostrorum literis in Europam sparsarum, longe se illi opinionione sua falsos deprehendunt: desiderijs agi oportet serijs perpetuendi pro Christo multa, & aspera quicumque Indias suspirant.] Ita quidem ille de molestiis corporis quæ deuorandæ essent in Molucis, quæ tamen earum sunt leuissima pars, quibus illæ nunc perspersæ sunt insulæ.

Goæ Patrum labores etsi larga manu, fortunaret Deus lætis successibus, quos modo retulimus; Sed his præmium adiunxit, Dei vnus ra-

Cc 2 tiones

47.
Conuersiones infid. in
Chorano insula.